

Fårnäring och fåbodbruk på stark frammarsch – i rovdjurslänen

Får vid Lumshedens norra fåbodar på gränsen mellan Dalarna och Gästrikland.

I jämn takt med växande rovdjursstammar, växer fåbodar och fårföretag.

I den nyligen presenterade utredningen om de stora rovdjuren "Rovdjuren och deras förvaltning" återfinns fakta om rovdjursangrepp på tamdjur. Förutom antalet angripna tamdjur beskrivs bland annat antalet angreppstillfällen för respektive rovdjursart och att det är fårnäringen som till mer än 90 procent drabbas av dessa angrepp.

Under de nio åren 1997-2005 förekom angrepp på tamdjur exklusive ren och hund vid totalt 554 tillfällen, som fördelar sig på 280 tillfällen för lodjur, 136 för varg och 114 för björn. Det är få rovdjursindivider, av framförallt lo och björn, som står för dessa angrepp.

Vad som inte finns beskrivet i utredningen, vilket är anmärkningsvärt i en utredning som har

till uppgift att redovisa rovdjurspolitikens effekter, är fårnäringens mycket positiva och närmast exceptionella utveckling som är unik inom jordbruket och som sker tidsmässigt parallellt med rovdjursstammarnas återetablering i de svenska markerna.

Sedan 1970 har antalet får inklusive lamm ökat från runt 335 000 får till drygt 505 000 får, vilket motsvarar en 50-procentig ökning.

Eftersom alla företag i sin redovisning inte anger lammförekomst, är antalet tackor och baggar en mer rättvisande beskrivning över fårnäringens utveckling. Med detta som utgångspunkt kan konstateras att fårnäringen sedan 1980, det vill säga på mindre än tre decennier, ökat 52 procent, från 161 000

till 244 000 tackor och baggar, och att detta således sker i takt med ökande rovdjursstammar.

UNDER DE SENASTE sju åren, 2000-2006 – en period då vi i modern tid aldrig haft så mycket rovdjur – har antalet tackor och baggar ökat med 23 procent i landet som helhet. Ökningen sker i lika hög grad i utpräglade rovdjurslänen. De två rovdjurslänen Örebro och Dalarna har under perioden haft en ökning med drygt 44 procent, medan Uppsala, Västmanlands och Jämtlands län ligger på en 30-procentig ökning. I statistiken visar Värmland som enda län i landet en minskning motsvarande elva procent, som enligt siffrorna inträffade mellan 2005 och 2006. Om denna markanta och avvikande minskning

stämmer eller om det föreligger någon form av felredovisning är okänt.

Den generellt positiva utvecklingen är särskilt framträdande under de två åren 2005-2006 då samtidigt antalet företag inom fårnäringen ökade med 20 procent, detta sannolikt som ett resultat av gynnsamma bidragssystem.

ÄVEN FÅBODVERKSAMHETEN utvecklas på samma positiva sätt, i rovdjurslänen. I en nyligen utförd fältstudie av Jan-Bertil Norling på uppdrag av länsstyrelsen i Dalarna 2007, kan utläsas att antalet fåbodar med någon form av EU-bidrag har mer än fördubblats från 46 stycken till 103 aktiva fåbodar mellan åren 1994 och 2007. Antalet fåbodar

djur, alla djurslag inräknade men där fårens ökning är fyrfaldig, har under samma period ökat motsvarande 161 procent, från 873 till 2 281 djur.

Samma positiva utveckling av fåbodverksamheten kan också noteras i Gävleborg där antalet aktiva fåbodanläggningar ökat med 24 procent mellan åren 1999 och 2005, enligt rapporten ”Rovdjurskadorna & förvaltning av fåbodmiljöer” av Joni Lidberg 2006, framtagen på länsstyrelsen i Gävleborgs uppdrag. I denna rapport finns också indikationer på att cirka 40 procent av fåbodverksamheten återupptagits under 1990-talet.

Under samma tidsperiod då rovdjursstammarna ökat i områdena där fåbodbruket har sin huvudsakliga verksamhet och utbredning, ökar således fåbodverksamheten och antalet aktiva fåbodanläggningar där på ett anmärkningsvärt sätt.

OVANSTÅENDE MYCKET POSITIVA utveckling av såväl fårnäringen som fåbodverksamheten, står i bjärt kontrast till de ofta förekommande påståendena om att rovdjurspolitiken och de ökande rovdjursstammarna närmast omöjliggör fåbodverksamhet och att det föranleder nedläggning eller minskning av antalet fåbodemått.

Som en sekundär effekt av dessa nedläggningar skulle detta negativt påverka möjligheten att bevara ett rikt och öppet beteslandskap och därmed utgöra en konflikt med det 16:e miljömålet om biologisk mångfald.

Föreliggande statistik visar att dessa påståenden är osanna och onödiga förstärkningar av de problem som trots allt ibland förekommer med rovdjursangrepp på tamdjur.

**TEXT OCH FOTO:
ANDERS EKHOLM**

Källor: Rovdjuren och deras förvaltning SOU 2007:89. Jordbruksstatistisk årsbok 2001-2006. Rovdjurskadorna & förvaltning av fåbodmiljöer; Joni Lidberg 2006. Fältstudie över fåbodanläggningar i Dalarna; J-B Norling 2007, opubl. Antalet dödade, skadade och saknade tamdjur redovisas årligen av Viltskadecenter och beskrivs i Våra Rovdjur (senaste i nr 2/2008).

Totalt antal djur på Dalarnas fåbodanläggningar			
Djurslag	1994	1998	2007
Nötboskap	518	603	1361
Getter	197	181	237
Får	138	449	555
Hästar	20	29	128
Totalt	873	1264	2281
Proc. ökning		45	161
Antal fåbodanläggningar i drift med djurhållning			
Totalt i Dalarna	46	79	103
Proc. ökning		72	124

Fältstudie över fåbodbruket i Dalarna av Jan-Bertil Norling för Länsstyrelsen i Dalarna 2007. Gäller 90 fåbodanläggningar som har någon form av EU-stöd till verksamheten.